

6. Российское законодательство X–XX веков : в 9 т. / под общ. ред. О.И. Чистякова. – М. : Юрид. лит., 1984 – . – Т. 8 : Судебная реформа / отв. ред. Б.В. Виленский. – 1991. – 495 с.
7. Cod de procedură penală a republicii Moldova [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326970&lang=1>.
8. Уголовно-процессуальный кодекс ФРГ: рабочий перевод Германского Фонда международного правового сотрудничества и Организации безопасности и сотрудничества в Европе Stand: Desember. – 2003.– 188 с.
9. Уголовно-процессуальный кодекс Грузии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : pravo.org.ua/files/Criminaljustice.
10. Рожнова В.В. Застосування заходів процесуального примусу, пов'язаних з ізоляцією особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / В.В. Рожнова. – К., 2003.–17 с.

ВЕСЕЛОВ М. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін Криворізького факультету
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

КОМПАНИЄЦЬ Е. Ф.,

студентка Криворізького факультету
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

ЧЕПЛЯКА О. О.,

студентка Криворізького факультету
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 347.965

**РОЛЬ АДВОКАТУРИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
ТА КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ (ПРОВАДЖЕННІ)**

У статті розглянуто вимоги чинного законодавства щодо ролі адвоката (захисника) у кримінально-процесуальному та адміністративному судочинстві. На підставі порівняльного аналізу норм двох зазначених галузей права окреслені прогалини (переважно в адміністративно-деліктному провадженні) у питаннях щодо участі та можливостей адвоката у захисті та наданні правової допомоги громадянам.

Ключові слова: адвокат, захисник, адміністративне провадження, кримінально-процесуальне провадження, судочинство, правова допомога.

В статье рассмотрены требования действующего законодательства о роли адвоката (защитника) в уголовно-процессуальном и административном судопроизводстве. На основании сравнительного анализа норм двух указанных отраслей права очерчены пробелы (преимущественно в административно-деликтном производстве) в вопросах участия и возможностей адвоката в защите и предоставлении правовой помощи гражданам.

Ключевые слова: адвокат, защитник, административное производство, уголовно-процессуальное производство, судопроизводство, правовая помощь.

The article discusses the requirements of current legislation on the role of a lawyer (defender) in criminal procedure and administrative proceedings. Based on a comparative analysis of the norms of the two branches of law defined gaps (mainly in administrative tort proceedings) in about participation and opportunities to advocate for the protection and legal aid to citizens.

Key words: advocate, defender, administrative proceedings, criminal procedure proceedings, litigation, legal assistance.

Вступ. Становлення України як суверенної, незалежної, демократичної та правової держави потребує постійного реформування вітчизняного законодавства, пристосування його до умов сьогодення, міжнародних норм та стандартів, що зумовлюється в постійному реформуванні норм процесуального права, прийнятті нових нормативно-правових актів, що сприятиме демократизації та гуманізації суду та судочинства. Як зазначено у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки [1], серед першочергових реформ, які необхідно впровадити, особлива увага приділяється судовій реформі, метою якої є утвердження такого правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури в суспільстві, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин на засадах верховенства права та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення справедливого їх відновлення в розумні строки.

Однак досягнення вищезазначених цілей є неможливим без наявності незалежної та сильної адвокатури, роль якої поступово посилюється, особливо у сферах кримінального та адміністративного судочинства (де статуси суб'єктів владних повноважень та інших учасників правовідносин не є рівними), дослідження якої і обумовлює актуальність обраної теми. Втім, наявні системи правової допомоги також засвідчили свою недостатню функціональну спроможність, зокрема невідповідність формального статусу адвоката фактичним умовам здійснення адвокатської діяльності, в тому числі недосконалість практичного забезпечення прав адвоката і гарантій адвокатської діяльності; недосконала система формування органів адвокатського самоврядування та їх взаємодії, гарантій незалежності та належного виконання ними своїх функцій; недостатній рівень професійної підготовки адвокатів [1].

Предмет дослідження нашої наукової статті знаходиться в межах кримінально-процесуального та адміністративного права. Серед представників кримінально-процесуальної науки окремі аспекти цього питання розглядали І.В. Головань, А.В. Молдован, В.В. Власюк, С.О. Іваницький, В.К. Матвійчук, О.Г. Русанова, А.О. Ляш, В.О. Попелюшко, Д.П. Фіолевський. Серед адміністративистів слід назвати таких вчених, як Ю.П. Битяк, З.С. Гладун, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, В.А. Круглов, Д.М. Лук'янець, Н.В. Хорошак. Втім, проблемні питання ролі захисника в адміністративному та кримінальному процесуальному судочинстві остаточно не вирішені.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей, значення та ролі інституту адвокатури в сферах адміністративного та кримінального судочинства, порівняльний аналіз нормативно-правової бази, якою регламентується участь адвоката в кримінальному та адміністративному провадженні, а також знаходження шляхів удосконалення зазначених правовідносин.

При написанні наукової роботи були окреслені такі завдання, які визначили досягнення поставленої мети: 1) проаналізувати значення адвоката як учасника кримінального та адміністративного провадження; 2) дослідити сучасні реалії нормативно-правового регулювання діяльності адвокатів в Україні; 3) визначити сучасні проблеми діяльності адвокатури в вищезазначених галузях права; 4) запропонувати шляхи подолання проблем нормативно-правового забезпечення функції захисту в адміністративному та кримінальному провадженні.

Результати дослідження. Право особи на захист, яке передбачено Конституцією України, Законами України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про безоплатну правову допомогу» та іншими нормативно-правовими актами, на сьогодні, на жаль, далеко не завжди може захистити особу від свавілля та систематичного порушення законодавства з боку судових та правоохоронних органів, а також органів державної влади та місцевого самоврядування. Основними чинниками такої ситуації є: а) низький рівень правової культури та правової свідомості суспільства; б) розповсюдженість корупційних явищ у сфері правосуддя; в) збереження факторів залежності суддів від виконавчої та законодавчої гілок влади, зокрема наявність конституційних положень, які стримують посилення незалежності суддів; г) абсолютизація принципу про поширення юрисдикції судів на всі правовідносини; недосконалість процесуальних інструментів для захисту прав та інтересів осіб, у тому числі нерозвинена система альтернативних методів вирішення спорів.

З метою забезпечення реалізації закріплених прав і свобод людини і громадянина Конституція України встановлює відповідні правові гарантії: право на правову допомогу. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура (ст. 59). Проте це питання потребує більш поглибленого аналізу, запровадження норм, які б повноцінно закріплювали вказане право особи в усіх галузях права та видах судочинства в Україні.

З огляду на те, що метою нашого дослідження є визначення місця та ролі адвокатури України саме в кримінальному і адміністративному судочинстві, вважаємо за необхідне проаналізувати законодавство в цих процесуальних галузях права та визначити, чи достатньо нормативно-правові акти регламентують діяльність адвокатури для виконання її завдань щодо захисту прав та свобод людини.

Особа реалізує право на правову допомогу в кримінальному та адміністративному провадженні за допомогою захисника. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПКУ) безальтернативно, але гранично зрозуміло встановлює, що захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого та ін. До того ж, захисником у кримінально-правових відносинах може бути лише адвокат, відомості про якого внесено до Єдиного реєстру адвокатів України (ч. 2 ст. 45 КПКУ). В адміністративно-правових відносинах такої визначеності щодо «захисника – адвоката» немає. Взагалі два основних процесуальних законодавчих акти у цій сфері правовідносин, Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) та Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), не мають уніфікованого бачення з приводу того, хто може бути захисником. Так, у ст. 16 КАСУ зазначено, що для надання правової допомоги при вирішенні справ у судах в Україні діє адвокатура. У випадках, встановлених законом, правова допомога може надаватися й іншими фахівцями в галузі права. У ст. 271 КУпАП говориться, що захисником може бути адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Проте в науковому колі правознавців різноманітних галузей права неодноразово зазначалося, що точне визначення терміна «фахівець у галузі права» (особа, що надає правову допомогу) знайти майже неможливо, оскільки законодавче визначення цього терміна відсутнє. Крім того, не вносять ясності, а навпаки, створюють непорозуміння, такі стилістичні формулювання у кодексах, як «у випадках, встановлених законом», «який за законом має право». Тому що за логікою лексичного викладення у першому прикладі такий фахівець може бути захисником лише у

конкретних, наведених законом випадках. У другому – якщо закон конкретній категорії фахівців у галузі права (серед інших подібних) надає право здійснювати функції захисту. Втім, на сьогодні такою конкретною категорією є лише адвокати, правовий статус яких визначений Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Тому адміністративне законодавство потребує свого доповнення (уточнення) шляхом закріплення уніфікованого поняття «захисник» та (або) коментування поняття «фахівець у галузі права».

Можна констатувати, що законодавчі акти, такі як КПКУ, КАСУ, КУпАП, містять норми, що забезпечують передбачене Конституцією право особи на правову допомогу у правовідносинах з органами публічного адміністрування, які здійснюють владні повноваження. Проте, аналізуючи ці норми, можна зробити висновок, що кримінально-процесуальне право більш детально регламентує зазначене питання, на відміну від адміністративного.

Кримінально-процесуальним законодавством визначено, в чому саме полягає право особи на захист і як воно може бути реалізоване, вказано коло осіб, які зобов'язані роз'яснити про це право та забезпечити його реалізацію. На відміну від ст. 16 КАСУ, яка визначає лише право кожної особи на користування правовою допомогою при вирішенні справ в адміністративному суді. Вказано, що така допомога надається в порядку, встановленому законом, і більш детально норма не деталізує ці правовідносини. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що адміністративно-процесуальне законодавство має більш розгорнуто визначати право особи на правову допомогу.

Стаття 46 КПКУ містить правила участі захисника у кримінальному провадженні. Відповідно, захисник не має права взяти на себе захист іншої особи або надавати їй правову допомогу, якщо це суперечить інтересам особи, якій він надає або раніше надавав правову допомогу. Кримінальний процесуальний закон встановлює додаткові гарантії забезпечення кваліфікованої правової допомоги, закріплюючи обов'язковість участі захисника у низці випадків: у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів; щодо осіб які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років; щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі та ін.) не здатні повною мірою реалізувати свої права; щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, тощо (ст. 52 КПКУ). Закон також містить вимоги обов'язкової участі захисника під час виконання певних процесуальних дій чи прийнятті рішень. Наприклад, письмова заява підозрюваного щодо беззаперечного визнання своєї винуватості, згоди зі встановленими досудовим розслідуванням обставинами, яка додається до обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні, повинна бути складена в присутності захисника (ч. 3 ст. 302 КПКУ); у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості – з моменту ініціювання укладення такої угоди (п. 9 ч. 2 ст. 52 КПКУ). Можливість залучення захисника у кримінальному провадженні передбачається на будь-якій стадії: досудового розгляду, судового розгляду, виконання судового рішення тощо.

Захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику. Захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості. Неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний, обвинувачений не виступає проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою. Якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, проведення процесуальної дії відкладається або для її проведення залучається захисник у порядку, передбаченому ст. 53 КПКУ.

Документи, пов'язані з виконанням захисником його обов'язків, без його згоди не підлягають огляду, вилученню чи розголошенню слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані виконувати законні вимоги захисника (ч. ч. 6, 7 ст. 46 КПКУ).

Відповідно до КПКУ захисник зобов'язаний використовувати засоби захисту, передбачені цим Кодексом та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого.

Крім захисту підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, кримінальне процесуальне законодавство передбачає право користуватися правовою допомогою адвокатів (під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій) також для свідків (п. 2 ч. 1 ст. 66 КПКУ). Юридичними послугами адвокатів у будь-який момент кримінального провадження можуть також скористатися такі учасники кримінального процесу, як потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, юридична особа. Єдиною відмінністю є лише те, що у таких випадках адвокати виступають як представники («особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником») (ст. ст. 58, 63, 64-1 КПКУ).

КУпАП та КАСУ містять значно менше норм, які б регламентували участь адвокатів (захисників чи представників) у провадженнях, які виникають з адміністративно-правових відносин.

По-перше, слід звернути увагу на той факт, що, згідно з КУпАП, особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, або потерпілий від адміністративного правопорушення має право користуватися юридичною допомогою адвоката лише при розгляді справи (ст. ст. 268, 269 КУпАП). На цьому також неодноразово акцентується увага й у ст. 271 КУпАП: «У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права», «Повноваження адвоката на участь у розгляді справи підтверджуються». Проте така категорична декларація правових норм цього Кодексу, на наш погляд, суперечить ст. 59 Конституції України, яка закріплює право людини на правову допомогу, не встановлюючи її меж й обмежень. «Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура»: Конституція у цьому положенні не обмежується лише обвинуваченням у кримінальному правопорушенні. А отже, це не виключає захисту від «обвинувачення» або надання правової допомоги у відносинах, що утворюються на підставі адміністративного делікту, або дисциплінарного проступку.

Теорія адміністративно-деліктного права, яка базується, зокрема, на працях Ю.П. Битяка, З.С. Гладуна, Л.В. Ковалюка, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, В.А. Круглова, Д.М. Лук'янца, Н.В. Хорошака, виокремлює такі стадії адміністративного провадження, як порушення адміністративної справи, адміністративне розслідування, розгляд адміністративної справи, винесення постанови, перегляд постанови (факультативна стадія), виконання постанови [2, с. 196]. Проте, враховуючи положення КУпАП, законодавець чомусь обмежив можливість особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, скористатися правовою допомогою захисника на перших двох стадіях. Втім, В.К. Колпаков визначає таким чином значення цих стадій: порушення адміністративної справи – ця стадія є початковою і має своїм призначенням створення процесуальних умов щодо реалізації завдань провадження відповідно до чинного адміністративно-деліктного законодавства [2, с. 197]; адміністративне розслідування – ця стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення становить комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення обставин проступку, їх фіксування і кваліфікацію. На цій стадії, як вважає науковець, створюється передумова для об'єктивного і швидкого розгляду справи, застосування до винного передбачених законом заходів впливу [2, с. 203]. Отже, на підставі наведеного нескладно побачити, що право скористатися допомогою кваліфікованого юриста, починаючи вже з цих перших стадій, може створити сприятливі умови для захисту та об'єктивного розгляду справи, і навпаки, відсутність такої можливості – негативно вплинути на стан цієї особи.

Крім того, положення ст. 271 КУпАП щодо участі захисника лише зі стадії розгляду справи, на наш погляд, не зовсім стикується й зі змістом п. п. 2–3 ст. 13 та пп. 3 п. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Вторинна правова допомога (захист та здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами) надається особам, до яких застосовано адміністративне затримання. Цей захід забезпечення адміністративного провадження, безумовно, застосовується до розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Отже, ми вважаємо, що адміністративне законодавство, так саме як і кримінально-правове, має гарантувати можливість учасникам адміністративного провадження залучати захисника від самого початку адміністративно-деліктних відносин. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба внесення відповідних змін до КУпАП.

По-друге, на що звертає увагу В.М. Гошовський, на відміну від кримінально-процесуального законодавства, КУпАП не містить норм, що регулюють особливий порядок запрошення і призначення захисника, допуск до участі у справі, відмови особи від участі в справі захисника і відмови самого захисника від участі в справі, випадків обов'язкового призначення захисника, що не визначає процесуальне положення останнього [3, с. 178]. У цьому контексті більш змістовними (порівняно з КУпАП) є вимоги КАСУ. Повноваження представника чинні протягом часу провадження у справі, якщо інший строк не зазначено у довіреності. Представник може відмовитися від наданих йому повноважень, про що повідомляє особу, яка його ними наділила, та суд. При цьому він не може брати участь у цій справі як представник іншої сторони (ч. ч. 3, 4 ст. 59 КАСУ). Як бачимо, у відносинах, що виникають з приводу адміністративних правопорушень, це питання не привертало уваги законодавця. Помилковим аргументами на користь такому стану є висловлювання на кшталт того, що зазначені правовідносини мають незначний суспільний резонанс; спливають дуже оперативно; значний їх відсоток відбувається поза межами судочинства тощо. До окреслених прогалин можна також додати, що адміністративно-деліктне законодавство не містить підстав, які б усували можливість участі захисника у провадженні про адміністративне правопорушення. З приводу розв'язання цієї ситуації можна лише посилатися на вимоги Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (Розд. IV «Договір про надання правової допомоги»; ст. 7 «Вимоги щодо несумісності») – внутрішньогалузева аналогія закону або вирішувати питання за міжгалузевою аналогією закону – звертатися до вимог норм КПКУ: ст. 46 «Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні», ст. 54 «Відмова від захисника або його заміна», ст. 78 «Підстави для відводу захисника, представника». Втім, найкращім варіантом мало б бути нормативно-правове урегулювання цих питань безпосередньо у КУпАП.

Нарешті, третім блоком актуальних питань з приводу удосконалення участі адвокатів в адміністративному та кримінальному провадженні є їх повноваження щодо здійснення свої функцій на користь підзахисного (клієнта).

Відповідно до ст. 59 КАСУ повноваження на ведення справи в адміністративному суді дає представникові право на вчинення від імені особи, яку він представляє, усіх процесуальних дій, які може вчинити ця особа. Представник, який бере участь в адміністративному процесі на основі договору, має право повністю або частково відмовитися від адміністративного позову, визнати адміністративний позов, змінити адміністративний позов, досягнути примирення, передати повноваження представника іншій особі (передоручення), оскаржити судові рішення, якщо право на вчинення кожної із цих дій спеціально обумовлене у виданій йому довіреності. Лише потрібно нагадати, що розпорядження довірителя представникові, який бере участь в адміністративному процесі на основі договору, щодо ведення справи є обов'язковими для нього. Права ж осіб, що беруть участь у адміністративній справі (сторін), які визначені у ст. ст. 49, 51 КАСУ доволі широкі для того, щоб забезпечити повноту їх участі та досягнення мети в межах правового кола. Крім того, специфіка адміністративного судочинства – це змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин

у справі. Стаття 11 КАСУ визначає, що розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Втім, не так оптимістично, на нашу думку, йдуть справи щодо повноважень захисника (адвоката) в адміністративно-деліктному провадженні. Відповідно до ст. 271 КУпАП ці особи мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, а також мають інші права, передбачені законами України. Отже, прав не занадто багато. До речі, у ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» говориться, що адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги. Зокрема, ця норма надає перелік одинадцяти прав адвоката. Наприклад, такі необхідні для участі у будь-яких провадженнях (процесах) судочинства права, як бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг; збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою; одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань. КУпАП у ст. 271 таких повноважень захисника не згадує. А з огляду на те, що, як було зазначено раніше, захисником в адміністративно-деліктному провадженні може бути не лише адвокат, а й інший фахівець у галузі права, дія Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» навряд чи може бути застосована. Таким чином, у цьому ми вбачаємо також значну формально-правову перепону на шляху повноцінного здійснення функцій захисту.

Не є досконалим й обсяг повноважень захисника у кримінальному провадженні. І хоча перелік можливостей адвоката у КПКУ 2012 року суттєво збільшено (порівняно з попередньою редакцією), на сьогодні назріло питання щодо забезпечення рівних процесуальних перспектив, в тому числі щодо збору доказів як для сторони обвинувачення, так і для сторони захисту. Така пропозиція цілком збігається із завданнями (заходами) Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки [1].

Висновки. Узагальнюючи результати аналізу основних вимог та положень законодавства щодо участі адвоката у кримінальному та адміністративному (адміністративно-деліктному) судочинстві (провадженнях), можна зробити умовивід, що нормативно-правове урегулювання зазначених питань не є досконалими. Особливо гостро це помітно у правовідносинах, що виникають з приводу проваджень у справах про адміністративні правопорушення.

Зокрема, ми вбачаємо декілька аспектів, які потребують законодавчого вирішення:

1) адміністративне законодавство має гарантувати можливість учасникам адміністративного провадження залучати захисника (адвоката) від самого початку адміністративно-деліктних відносин, у зв'язку з чим виникає об'єктивна потреба внесення відповідних змін до КУпАП;

2) правового урегулювання у нормах КУпАП потребують питання, що регулюють особливий порядок запрошення і призначення захисника, відмови особи від участі в справі захисника і відмови самого захисника від участі в справі, випадки обов'язкового призначення захисника, підстави для відводу захисника, представника в адміністративно-деліктному провадженні;

3) норми КУпАП мають конкретно окреслювати більший обсяг прав захисника (адвоката) у справах про адміністративні правопорушення (що дорівнює професійним правам адвоката, визначеним Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»);

4) кримінальний процесуальний закон має забезпечувати рівні процесуальні можливості у кримінальному провадженні (на стадіях досудового розслідування, судового розгляду), в тому числі щодо збору доказів як для сторони обвинувачення, так і для сторони захисту.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 41. – Ст. 38.
2. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : [навч. посіб.] / В.К. Колпаков. – К. : Юринком Інтер, 2008. – 256 с.
3. Гошовський В.М. Функція захисту в адміністративно-деліктному процесі України : дис ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.М. Гошовський. – К., 2010. – 217 с.

ДЯКОВ В. С.,
аспірант
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 341.21

**ГНОСЕОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОМИЛКИ
В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

У статті досліджуються передумови помилок, допущених суб'єктами кримінального провадження, з урахуванням особливостей пізнання в кримінальному процесі України, розкрито проблеми правового регулювання в цій сфері, проаналізовано позиції вітчизняних і зарубіжних науковців та сформульоване авторське визначення поняття «помилка» в кримінальному процесі для застосування в теорії кримінального процесу.

Ключові слова: *пізнання, помилка, кримінальне провадження, вирок суду.*

В статье исследуются предпосылки ошибок, допущенных субъектами уголовного производства, с учетом особенностей познания в уголовном процессе Украины, раскрыты проблемы правового регулирования в этой сфере, изучены позиции украинских и зарубежных исследователей и дано определение понятия «ошибка» в уголовном процессе для применения в теории уголовного процесса.

Ключевые слова: *познание, ошибка, уголовное производство, приговор суда.*

The article investigates preconditions of mistakes made by participants of criminal proceedings taking into account the process of learning and understanding of the criminal process of Ukraine, shows problems of legal regulation in this area and analyzes the position of domestic and foreign scholars and formulates authors definition of “mistake” in a criminal process for usage in theory of criminal proceedings.

Key words: *knowledge, mistake, criminal proceedings, verdict.*

*Errare humanum est –
Людині властиво помилятися*

Вступ. Однією із причин, що обумовлює ухвалення незаконного судового рішення, є неправильна оцінка доказів. Це може бути результатом наявності в розпорядженні суду неправдивих свідчень, помилкових висновків експертів тощо. Неправильна оцінка доказів скеровує суб'єкта пізнання до односторонності, що негативно впливає на об'єктивність,

